

ועל מה יתפלל עד סתיו?

קטעי השראה ולימוד

—
חגי תשרי, תשפ"ד

"סתיו יהודי בארץ אבותיי"

בראשיתם של ימי אלול אנו נערכים ונערכות לחגי תשרי המהווים רגע של שיא בפעילותנו הקהילתית והתנועתית. בשנה החולפת מצאנו את עצמנו צועדים שכם אל שכם ברחובות הערים, בזעקות "בשם היהדות נגן על הדמוקרטיה", בזמבורות ומשרוקיות, שנדמו באוזנינו כשופרות הבאים למוטט את חומות יריחו – או לכל הפחות את חומות האטימות של הקואליציה, בעודה מנסה להעביר עוד ועוד חוקים שימנעו את מערכת האיזונים והבלמים של הפרדת הרשויות במדינת ישראל. בדמעות ובכאב זעקנו בחודש אב עם ההצבעה בכנסת על ביטולה של עילת הסבירות, וב-ט' באב התכנסנו לקונן על חורבן הבית לצד חרדה גדולה לעתידה של מדינת ישראל וביכינו את אובדנו של מרכיב האחדות והסולידריות בחברה הישראלית.

זמן אלול בפתח, עת של רחמים וסליחות, ומיד אחרי כן יגיעו חגי תשרי עם התרגשות, התחדשות ורוחות של תקווה ושינוי. רוחות אשר מפיחות בנו תקווה ומזכירות לנו שהתחזקנו ועצמנו בכל כך הרבה תחומים: אנו הארגון היהודי היחיד מבין הארגונים הפלורליסטים שהצטרף למחאה כנגד המהפכה המשפטית, העצמנו את נוכחותנו במרחב הציבורי הישראלי, סיפרנו את סיפורינו והעצמנו את שותפויותינו עם חברינו מעבר לים, זכינו בפסיקות היסטוריות שהוביל המרכז הרפורמי לדת ומדינה, חידשנו את פניו של מחנה הקיץ שלנו, אנו פותחים דירה נוספת של "בית בקהילה" – שותפות של התנועה עם קהילת יזמ"ה במודיעין, המשכנו את הגידול ב"קהילות תלמים" וקהילותינו ממשיכות לשמש מקום של נחמה, תקווה ומפלט לישראלים רבים.

על פי כל התחזיות, שנת תשפ"ד תמשיך להיות שנה דרמטית הן עבור החברה הישראלית והן עבור התנועה שלנו. אנחנו נמשיך לעסוק בתיקון, בטוב המשותף, בהתחדשות רוחנית ומוסרית, ולעולם לא נאבד תקווה.

אנה קיסלנסקי,
מנכ"לית התנועה הרפורמית בישראל

נחמה/ רחל שפירא, נורית הירש

ולכאורה עסקנו בשלנו
רק בשלנו
בלי לבקש גדולות ונצורות.
שלווה מופרת
וכבר אחרת
ואין טעם לכסות
כי בפתח נכנסות -
התמורות.

מי שצמא לכל מחווה של חסד,
אוזנו תופסת -
איך הקריאות חוצות את הרחוב
שואל עדיין
שואל מאין
כן, מאין כוחות לשאוב.

זה בזו נביט
ונתמה שנית
אם ראינו נכונה
לפעמים אני
לפעמים אתה
כה זקוקים לנחמה.

מי שחווה את בערת הקיץ,
ליבו לבית
ופני הנוף ראי לחרדותיו.
את מי ישביע
את מי ירגיע
ועל מה יתפלל עד סתיו.

אלול: התעוררות

**"עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו
מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו
בתשובה"**

(משנה תורה הלכות תשובה ג' ד')

זה הזמן להתעורר! הימים הנוראים מסמלים זמן של חשבון נפש אבל גם קריאת השכמה והזמנה להתעוררות. בשבעת החודשים האחרונים ארעה התעוררות יוצאת דופן של הציבור הליברלי הישראלי. אל מול הסערה שמתחוללת במציאות הישראלית מאז ינואר 2023, רבים ורבות יצאו בהמוניהם מבטן הספינה של האדישות אל הרחובות והכיכרות, תוך השמעת קול ברור כנגד סכנת ההתפוררות של הבית הישראלי.

התחושה שלנו, בתנועה הרפורמית, היא תחושה עזה של שותפות גורל עם מאות אלפי הישראלים והישראליות, ששוטפים את הרחובות כבר חודשים ארוכים בקריאה למען שוויון, סובלנות ואהבת אדם, כנגד גלי ההסתה, הקיצוניות והשנאה. כמי שפועלות שנים ארוכות למען שוויון ליהדות הליברלית, לנשים, ערבים ולהט"ב - העובדה שיש לנו כעת כל כך הרבה שותפים להשמעת הזעקה כנגד עוולות ואי צדק, אנשים אשר מחויבים להפוך את המקום הזה לטוב יותר - מעוררת בנו תקווה ואמונה ביכולת שלנו לשנות.

אנחנו מצויות כעת בימים נוראים, אבל בסופם תגיע התחלה חדשה. גם בשנת תשפ"ד, נעשה כל שביכולתנו כדי שתהיה שנה של שוויון, חופש ודמוקרטיה לכל.

עו"ד אורלי ארז לחובסקי,
מנכ"לית המרכז הרפורמי לדת ומדינה

**"באשר נלך - תמיד נשוב אל ההר
העתיק שלנו, להיות קרובים אל הירח
ואל הכוכבים להזמין את הפעמון
הגדול להשמיע בכל בוקר את קולו
ולעזור לכל הברואים- להתעורר."**

טיך נאת האן / זן ואמנות הצלת הפלנטה

"אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזרת
הכתוב, רמז יש בו, כלומר: עורו, ישנים, משנתכם!
קומו ונרדמים, הקיצו מתרדמתכם! וחפשו במעשיכם
וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם!.."

הביטו לנפשותיכם והיטיבו דרכיכם ומעלליכם! ויעזבו
כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה.

לפיכך צריך כל-אדם שיראה עצמו כל השנה כולה
כאילו חציו זכאי וחציו חייב. וכן כל העולם חציו זכאי
וחציו חייב. חטא חטא אחד, הרי הכריע את עצמו
ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו השחתה.

עשה מצוה אחת, הרי הכריע את עצמו ואת העולם
כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה."
רמב"ם, משנה תורה, הלכות תשובה, פרק ג', הלכה ד'.

בן אדם מה לך נרדם/מחבר לא ידוע

בן אדם מה לך נרדם	קום קרא בתחנונים
שפך שיחה דרש סליחה	מאדון האדונים
רחץ וטהר ואל תאחר	בטרם ימים פונים
ומהרה רויץ לעזרה	לפני שוכן מעונים
ומפשע וגם נשע	ברח ופחד מאסונים
אנא שעה שמך יודעי	ישראל נאמנים
לך אדני הצדקה	ולנו בשת הפנים
עמד כנבר והתגבר	להתודות על חטאים
יה אל דרש בכבד ראש	לכפר על פשעים
כי לעולם לא נעלם	ממנו נפלאים
וכל מאמר אשר יאמר	לפניו הם נקראים
המרחם הוא ירחם עלינו	כרחם אב על בנים
לך אדני הצדקה	בשת הפנים

אחת לתקופה/ יחזקאל רחמים

אחת לתקופה מכה בי סופה
עוקרת קרעי ענפים עיפים
ואני בסופה כמו חיה שסופה
מתבונן בנדיחי ענפי השפופים
וספגתי סופות ונותרתי אני
ואפלו יותר, בזכות מה שהלך,
גם הפחד אבד וגדל אמוני
בעצמי ובאל ובמה שישלח.

אלול: סליחות

קל לסלוח. סליחה הינה בחירה הנובעת מהיכולת להשלים ולהתאבל על מה שהיה, כדי לייצר עתיד טוב יותר.

המסורת היהודית הבינה שאי אפשר להתחיל שנה חדשה בלי לסלוח, ובלי לבקש סליחה.

מצד אחד להיטיב את היכולת להודות בטעויות שלנו, להרגיש את הפגיעות הכאבים, אלו שהכאיבו לנו ואלו שהכאבנו, ומן הצד השני להפנות מבט אל העתיד ולבחור להתחיל מחדש.

סליחה היא בחירה לשוב ולהאמין בעצמי, בזולתי, באלוהים, באדם ובעולם.

"סליחה פירושה ויתור על כל תקוה לעבר טוב יותר"

טיך נאת האן

סליחה הינה תנועה כלפי העבר, אך היא גם תנועה כלפי העתיד. אנחנו מפנים את תשומת ליבנו אל מה שהכאיב וכואב, אל האכזבות והפגיעות, מפנים מבט אל כל מה שהיה יכול להיות אחרת, ומה שצריך היה להיות אחרת - ומחפשים איך לסלוח.

סליחה אינה שיכחה או מחיקה של העבר, היא תנועה של הרפיה, ויש בה מן הוויתור, ולכן זה לא

זה הזמן לסלוח / מילים יואב יצחק לחן ארא דינקגצ'יאן

עוד ארוכה הדרך אל האושר
רצופה היא מכשולים רבים
עת לחייך לשמוח גם לדמוע
אך מה יפים יפים הם החיים
זה הזמן לסלוח
לוותר לשכוח
גם אם זה קשה
שנינו יחד את
הכל עוד נשנה
לא צריך לברוח
את האמת למרוח
אני ואת לא נשנה
את העולם הזה
את שתי עיני נושא אני למעלה
מבקש תשובות לשאלות
אין מענה ואיש גם לא יודע
האם בסוף הדרך ניפגש
זה הזמן לסלוח...

קשה הסליחה/ יחזקאל רחמים

לזה שפגע בך כל כך
על אחת כמה וכמה - לזה
שפגעת בו אתה.
על אחת כמה וכמה -
לך עצמך.
קשה הטפוס בסלם
המלאכים. קשה
הסליחה.
ויפה.

גם הים נסוג / יונה וולך

גם הים נסוג
ויש לו אולי
רגשי אשמה
כמו לי
פתאום
נהכל חוף
ויש צדפים לאסף
וחיית
וצריך לחזור
מהנסינה
ולאסף.

סליחות מודרניות: לרפא את שבר העולם

"וכך חוזר האדם הישראלי אל מקורו ושורשו האנושי ואומר: אנחנו "אשמנו, בגדנו, גזלנו", ובהכותו בכפו על חזהו ובהרגישו עצמו חלק מן אותה הכללות של "אנחנו" הרי הוא באותה שעה לא רק חלק מן העדה המתפללת אלא גם אבר מגופה של האנושות כולה, מן "כל הברואים" כולם. כשם שהשנה נעשית ב"ימים הנוראים" נציגתו של הנצח, כך ישראל נעשה נציגו של המין האנושי. ישראל מתפלל "עם העבריינים" מבפנים ומבחוץ. כי כל אדם חוטא."

פרנץ רוזנצוויג, כוכב הגאולה

על חטא שחטאנו לפניך בהתכחשות לחלשתנו וטעויותינו, מתוך יצר נאווה;
 על חטא שחטאנו בנצול כוחנו על פני אחרים: שכנים, אהובים, שתפים, בעלי החיים.
 על חטא שחטאנו לפני כל העולם באטימת לבנו לעוני, לדכוי, לשחיתות, למלחמות;
 ועל חטא שחטאנו לפניך בהדחקה והתעלמות מכאבנו שלנו;
 על חטא שחטאנו לפני הורינו בשפוטיות חסרת חמלה;
 ועל חטא שחטאנו לפניך בבקרת עצמית יתרה ובהלקאה עצמית;
 על חטא שחטאנו לפני אחרים בהתמקדות בטעויותיהם בכדי להרגיש חכמים או צודקים יותר;
 על חטא שחטאנו לפניך בהתכחשות לאור-היקרות המצוי בתוכנו;
 על חטא שחטאנו לפני אהובינו בצמצום גלוי אהבה;
 ועל חטא שחטאנו לפני נופינו שלנו בהזנחה;
 ועל חטא שהרעבנו את נשמתנו ממה שמבקש להזין אותה;
 על חטא שחטאנו בהשאירנו את בעיות העולם מחוץ לתחום השגתנו;
 על חטא שחטאנו בחשיבה על עצמנו ברצינות יתרה;
 על חטא שחטאנו לפניך בהליכה אחר אלילי שוא: כח צבאי, כסף, מעמד;
 על חטא שחטאנו בתביעת בעלות על האדמה, על ילדינו, על אהוב, על אהובה;
 על חטא שחטאנו לפני עצמתנו האמתית בקרבנות לשמה;
 על חטא שחטאנו כלפי אי-מישהו בהאשמה, במקום לקחת אחריות;
 על חטא שחטאנו בהשחתת תנאי החיים על כדור הארץ;
 ועל כלם אלוה. סליחות סלח לנו מחל לנו כפר לנו.

הרבה מיכל טל-יה

.....

אטמנו	אזנינו מוזקת דל ואמלל	מהרנו	להרים קול ונד
בזנו	לישר דרך ונקי כפים	נצלנו	כל הזדמנות לנצל
גבה	לבנו	סמכנו	על עצמנו
דחינו	דרך ארץ מחיינו	עבדנו	אלילי נכר
הסכמנו	עם בעלי מאה	פחדנו	להכריז על האמת בקול
ותרנו	על הקדשה	צחקנו	ולעגנו לרש
זבחנו	לעגל הזהב	קדשנו	את החול ואת החמר
חרטנו	על דגלנו "רק בחיל ורק בכח"	ראינו	ולא העדנו
טחנו	תפל את חדרי לבבנו	שכחנו	את שלא נעם לנו לזכר
יכלנו	אך לא רצינו	תפשנו	מרבה לא תפשנו.
כרינו	בור לתמימי דרך		
לטשנו	עין אל זולתנו		

הרב מרדכי רותם

ראש השנה: "ויאמר הנני" קיבלתם את הדור הנכון!

ולשון זימון". אל מול מילת ההתייצבות "הנני" של אברהם מהדהדת מילת השאלה "איִכָּה" - מילת החיפוש של אלוהים את האדם הראשון בברחו מהאחריות על אכילת פרי עץ הדעת. המסורת מיטיבה לחבר בין: "איִכָּה" ל"איִכָּה": "איִכָּה בחינת איִכָּה ישבה בדד". (ר' נחמן מברסלב בעקבות מדרש רבה). ממש כשם שהבריחה מובילה לחורבן, ההתייצבות מובילה לתיקון גדול.

בשבועות האחרונות האחרונים אנו נפעמים לראות שבוע אחר שבוע את ההתייצבות המוחלטת של אלפי צעירים ברחובות, נאבקים על צביון המדינה. "נפלתם על הדור הלא נכון" הם צועקים, אך זהו הדור הנכון במקום הנכון האומר "הנני" - אנחנו כאן ואנחנו לא מוותרים על מדינה יהודית ודמוקרטית.

**"המקום בו מה שאנו רוצים להיות
נפגש עם מה שצריך להיעשות הוא
המקום שאלוהים רוצה שנהיה בו"**

הרב יהונתן זקס

בבוקר השני של ראש השנה קוראים את פרשת העקדה, הנפתחת באמירה המתמיהה של אברהם: וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת־אֲבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲנִי. שלוש פעמים אומר אברהם הנני בסיפור העקדה, ומילה זו המחברת בין המילה "אני" למילה "הן" מסמלת את ההתייצבות המלאה, הנוכחות המוחלטת, גם כשקשה, מפחיד, וישנו פיתוי לסגת ולוותר. רש"י מפרש אמירה זו כך: "הנני, כך היא עניינתם של חסידים, לשון ענווה הוא

"הרי יש לך מה להביא. ואפילו אם יש בך יאוש עמוק, יאוש שאינו יודע פשרות, כלומר, אם יש לך חלק ביאוש הגדול - יש לך מה להביא. כי גדול כוח היאוש הגדול ביצירה אולי לא פחות מכוח האמונה הגדולה. אבל, ביחוד, אם יש לך מעשה שאתה משתתף בעשייתו, שאתה שואף לעשותו באפן שלא יתחלל בעיני עצמך - יש לך מה להביא."

א.ד. גורדון

הנני / שלומית נעים נאור

ותעמדי מול עצמך
ותאמרי בקול רם ונשא
כי פיך ולבך שוים
ופשטת יזיך
ונשמת עמוק
וים לפתחך השתגר

וטבלת ועלית מהרחצה
וטהורה וברה
ואין בך מאום
ותעמדי מול אלהיך
מול המדבר
מול הים מול העיר ההומה
מול עצמך של הילדות

ומול מה שתהיי בשכחה
ושאגת כי בחרת בחיים בחרת בעצמך
וסלחת לעצמך על פשעי האתמול
וסלחת לסובבך על מעשיהם היום
ומצאת חמלה על כל ברוא

ומצאת בך אהבה לכל אשר עינך לטפה
ותדעי כי את
אחת ושמן
אחד.

שבת שובה

כפרטים וכחברה, אל מה אנו שבים, ומה התשובה שאותה אנו מחפשים, אולם נדמה שהשנה השאלה הזאת חזקה במיוחד.

גלי המחאה וההתעוררות החברתית מכל הצדדים דורשים התבוננות מעמיקה - אל מה אנו שבים? במה אנו מאמינים? ועל מה עלינו להיאבק? ובה בעת אנו נדרשים לשאול גם: מה אנחנו לא מבינים? מה לא ראינו? ומה עלינו ללמוד לשאול מחדש? אנו מתבקשים להסכים לא לדעת, ולחפש דרכים חדשות להכיר את עצמנו ואת האחרים. התנועה הפוכה הזאת, לדעת ולא לדעת בו זמנית, הינה חלק מרכזי מרעיון התשובה: לשוב כדי לחדש, לשוב כדי להשתנות, ללכת אחורה כדי להתקדם קדימה.

"אם רץ ליבך שוב למקום"

ספר יצירה

תשובה הנה אחד מרעיונות היסוד שהעניקה לנו המסורת היהודית. אפילו רגע לפני מותו יכול אדם לחזור בתשובה. המילה תשובה באה מהשורש ש.ו.ב, לחזור, אולם למה אנחנו שבים?

הרמב"ם בהלכות תשובה קורא לנו לשוב ממעשינו הרעים, ולשנות את הדפוסים וההרגלים הבעייתיים שלנו. הפסוק מאיוב מזמין אותנו לשוב אל האלוהים: "השיבנו אליך ונשובה חדש ימינו כקדם", וספר יצירה מזמין אותנו לשוב למקום, לשוב אל נקודת המרכז. בכל שנה אנו נדרשים לשאול את עצמנו

"שכח לשעה את כל הדעות והתורות שבעולם, וגם תורתנו הכתובה בכלל, שכח את כל מה שקראת ושמת, שכח גם מה שדברתי בזה אני, השלך מתוך נשמתך כל מה שהובא שמה מבחוץ, התבודד עם עצמך ועם הטבע, הקשב למה שמתרחש בעמק נשמתך, שמע מה ששימר לך ה'אני' הטהור שלך! אז לא אצטרך להרבות דברים. אז יהיה לנו לב אחד, אפילו בשעה שדעותינו תהיינה שונות; אז לא נצטרך ללכת בשביל אחד כדי להיות קרובים זה לזה: כל אחד במסלולו ילך, והמסלול אל יהיה קטן. בעולמנו הקטן יש מקום למרחקים אין סוף ולעולמות אין קץ". **A.D. גורדון**

* / נעמה שקד

לשוב בשאלה
שלמה
לפניך, עם ידי המלאות דבש
ומוסיקה סדוקה
וחטא.
ודברים נחומים..

סדר הדברים / מהטמה גנדי

האמונות שלך הופכות למחשבות
המחשבות שלך הופכות למילים
המילים שלך הופכות למעשים
המעשים שלך הופכים להרגלים
ההרגלים שלך הופכים לערכים
הערכים שלך הופכים ליעוד.

* / אוה קילפי

אני מחבבת אנשים שדעתם פתוחה
אנשים המסגלים לומר: מה?
באמת? בחייך. ממש לא ידעתי.
זה בכלל לא עלה על דעתי.
דעת פתוחה היא יותר מחכמה,
יותר מלהיות צודקים,
יותר מ"אני הרי אמרתי"
ומ"ידעתי את זה כבר בשנת..."

זה לזה / א. שלונסקי

הדור שלמד להשמיע
ושכח להקשיב
שהצליח לרדת עד חקר
ולעוף לא זכה
הנהו עומד לפניך
בבלואי-הסחבות של עשרו:
קשוב ונקשב באין אומר
כאשר לא היה מעודו.
איך נפתחו,
איך נפתחו בן-לילה שערים!
הוא אתה המיחל שם מעבר
הצמא לקולי הקורא
כצמא אלי און שומעת
וידע ועד:
לא אני התדפקתי
לא אני שקראתיך
אנחנו קראנו היום זה לזה.

יום כיפור: עד שירצה את חברו

אחריות על הטעויות שלנו, אל נקודות העיוורון כדי להפוך אחרות לאחוה, בריחה להתחברות, רע לרע, ואכזבה לאהבה.

מי ייתן ונקיים את דברי הפסוקים מויקרא י"ט: "לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא. לא תקם ולא תטר את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני יהוה."

ידועה המשנה במסכת יומא "עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו" (יומא ח' ט'). ניתן לקרוא את המילה "ירצה" (to please) גם כ: "ירצה (to want)". יום כיפור הוא לא רק יום של סליחה, הוא גם יום של חיבור. הוא יום בו אנו מחפשים את המקום בו אנו יכולים לשוב אל המקום האוהב, החומל, האנושי, המבקש קשר. זה היום אנו מתבקשים להתרחב מעבר לאני הפרטי ולהושיט יד לא רק לאח אלא גם לאחר, ולקחת

"הוא (ר' שמעון בן-עזאי) היה אומר: אל תהי בו לכל אדם, ואל תהי מפליג לכל דבר - שאין לך אדם שאין לו שעה. ואין לך דבר שאין לו מקום."

מסכת אבות, פ"ד מ"ג

זה לא הים/ לאה גולדברג

זה לא הים אשר בינינו,
זה לא התהום אשר בינינו,
זה לא הזמן אשר בינינו
זה - אנו ושנינו אשר בינינו.

המקום / שמואל שתל

בין אדם לחברו
ומקום הרבה בין אדם
ובין חברו
לו יכלתי לאמר
אין ביני לבין חברי
אלא המקום בלבד

ביני לביני
על דעת המקום
ועל דעתי ומקומי
וביני לבין עצמי
לו יכלתי לאמר
מודה אני לפניך
שהחזרת אותי
למקומי

בין אדם למקום
ואין אדם שאין לו מקום
ואין אדם שהוא ממנו פנוי
לו יכלתי לאמר לפניך
אין לך אדם
שאין לו מקום
אצלי

תפילת רבי אלימלך מליז'נסקי:

תשמרנו מן הפניות והנאות,
מן הכעס והקפדנות והעצבות והרכילות ושאר מדות
רעות. ומצילנו מקנאת איש מרעהו, ולא תעלה
קנאת אדם על לבנו ולא קנאתם על אחרים.
אדרבא, תן בלבנו שנראה כל אחד מעלת חברינו
ולא חסרונם ושנדבר כל אחד אל חברו בדרך הישר
והרצוי לפניך ולא תעלה שום שנאה מאחד על
חברו, חלילה ותחזק אותנו באהבה אליך
שיהיה הכל נחת-רוח אמן כן יהי רצון.

יום כיפור: בריחתו של יונה

קום לך אל נינה העיר הגדולה וקרא עליה

**"ויקום יונה לברוח תרשישה'. מדוע
אין סיפור חייו של יונה פותח בלידתו?
משום שאין שום קיום אלא מאותו
רגע בו מאזין המשורר לקול הקורא
לנשמתו, התובע ממנו להגשים את
תעודתו, המקנה להיותו את מוכנה."**

פנחס שדה, החיים כמשל

במנחה של יום כיפור אנחנו קוראים את ספר יונה, המתחיל בקריאה לאחריות ולהתעוררות חברתית. יונה מתבקש לנסוע הרחק ולהציל את נפשם של אנשים שהוא כלל לא מכיר ואינו חלק מהם, נינה עומדת לפני מהפכה ולו יש אפשרות להצילה. יונה לא מוכן לתפקיד שמוטל עליו והוא מבקש לברוח, ומכאן והלאה מתחיל מסע של בריחות והתעוררויות, של לב הלומד להיפתח וללמוד מה היא חמלה. סיפורו של יונה הוא סיפור מיתי על בריחה והתעוררות, על הפיכה וחזרה בתשובה, בעיקר על ענוה וחמלה. כל אלה רלוונטיים גם היום ואולי יותר מתמיד.

יונה/ יעקב פיכמן

אמרת: אברכה מאלוהים!
אך לא יברח אדם כי מעצמו –
או אז יפליג תרשישה, נוף פלאים,
ולא יחת מיים בנהמו.

אך לאן יברח ומחשכיו עמו?
ותהום מתהום ירעים באין רואים;
ומרחק ארץ, אף חביון איים –
איש לא ימצא מפלט בם מדמו.

בן אמת! חוזה כואב, נוזה!
חפצת המלט מנפ'שך –
התעה אותך כוכב עור, משנה!

קום ברח אל עצמך! עזב נינה,
ושכח תרשיש! ואש, זו לוחכה
דמך, אהוב וכאוב והנבא!

יונה/ מירה מאיר

נהר זורם של מטריזות בקניון הבטון
איש איש סגור. מחריש.
פורש לעצמו מפרש בודד
מפליג מחוף אל חוף נוחת
בכוס הקפה הבאה. בורח.
נמלט. אפשר לשוחח על מזג-האוויר
על השכר. הלאה, יונה,
הלאה, שוב לא יבוא
ליתו, יונה, להציל אותך
בנהר הזרם בקניון.

ישן, אל תרדם / רבי יהודה הלוי

ישן, אל תרדם / ועזב התלהלהך
הרחק דרכי אדם / ושור דרכי גבהיך
ורוץ לעבד צור קדם / כרוץ כוכבי נהיך.
די לך, מה- לך נרדם? / קום, קרא אל- אלהיך!

הקץ לראות שמיו / ואת- מעשה אצבעותיו
והבט אהלי מרומיו / תלויים ברועותיו,
וכוכבים חותמיו- / פתוחי טבעותיו,
ופחד מפני אימיו / ויחל את- ישועותיו,
פן זמן יגביהך / ורם לבבך בנהיך.

וצא בחצות הלילות / בעקבי אנשי שמות,
אשר בלשונם תהלות / ואין תוכם תר ומרמות,
לילותיהם תפלות / וימותיהם צומות,
לאל בלבם מסלות / ולהם בכסאו מקומות
דרכם – סלם לעלות / עד אדני אלהיך.

דמעות תזיל עינך / ותתחרט על פשעים,
והתחנן למול קונך / ואל תתחר במרעים,
והשפל מאד את- גאונך / וקח הטוב כי נעים.
כבד אל מהונך / לעת יעלו מושיעים
וישאו קול המונך: / הכון לקראת אלהיך!

דלים – עפר יסודם / החכמה מאין?
ומותר האדם / מן- הבהמה אין-
רק לראות צור כבודם, / ראות לב לא ראות עין,
ומוצא מעיני סודם / הטובים מין,
כי כן, בשר ודם / תמצא את- אלהיך!

יה, אהיה אשר אהיה, / אשר כל- חפצו פעל,
הממית ומחיה / מוריד שאול ויעל,
עמד למשפטו וחייה / ועזב מרד ומעל
לאמר "מתי ואיה / ומה- למטה ומה- למעל?"
ואולם תמים תהיה / עם אדני אלהיך!

פרוש עלינו סוכת שלומך

"גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני שכינה"

"עיקר השלום הוא לחבר שני הפכים, על כן אל יבהלוך רעיוניך אם אתה רואה איש אחד שהוא בהיפוך גמור מדעתך, וידמה לך שאי אפשר בשום אופן להחזיק בשלום עימו, וכן כשאתה רואה שני אנשים שהם שני הפכים ממש, אל תאמר שאי אפשר לעשות שלום ביניהם, כי אדרבא, זהו עיקר שלמות השלום להשתדל שיהיה שלום בין שני הפכים. כמו השם יתברך שעושה שלום במרומיו בין אש ומים שהם שני הפכים."

ר' נחמן מברסלב

משמעותו של חג סוכות נעוצה בעובדה שאת הסוכה בונים דווקא מחוץ לבית, מתחת לכוכבים. היא יוצרת מרחב שהוא פתוח אבל גם בטוח, מרחב שבו אנחנו יכולים לפגוש את האחר, את השונה, את מי שחי ממש לידנו אבל שאינו חלק מחיינו. הסוכה, כמו החופה, היא מקדש מעט, מקדש הפתוח לעולם, לרחוב, והיא סוכת שלום, המקום בו אנו מחברים בין הפכים המשלימים זה את זה: בית וארעיות, פנים וחוץ, אור וצל, אחים ואחרים. בתקופה האחרונה יצאנו הרבה אל הרחוב, הרחוב הישראלי המפולג, הדו נתיבי, שמאל וימין מנוגדים. חג סוכות הוא הזדמנות לצאת אל הרחוב הישראלי כדי לחבר בין הצדדים, לאפשר שיח, לארח את האחר ולמצוא את היופי שבו.

שווים / מילים ולחן: עילי בוטנר

אתה לָבֵן אָנִי שָׁחַר,
אָנִי חֲשׂוֹךְ אֶתְּךָ בְּאוֹר
שְׂמֵחַמֵם כְּמוֹ אִמָּא,
וְשִׂדְוָאֵג לָךְ.
אתה קֶטָן אָנִי גְדוֹל
אָנִי רוֹצֶה אֶתְּךָ יָכוֹל
לְרַקֵּד, לְצַעֵד קְדִימָה.
לְהִיּוֹת שְׁלֵם בֵּין אֲנָשִׁים.

ואולי יבוא יום וְנִהְפֵךְ שְׁוִים
אתה תִּהְיֶה לִי נֶחֱל וְאָנִי לָךְ יָמִים
וְנִזְרָם בְּיַחַד עַד אֵין סוֹף
שְׁנִיָּה לִפְנֵי שְׁקוֹ הַחוּף מְנִיעַ
שְׁנִיָּה לִפְנֵי שְׁקוֹ הַחוּף מְנִיעַ

אָנִי בּוֹכָה אֶתְּךָ צוֹעֵק
אָנִי טוֹעָה אֶתְּךָ צוֹדֵק
זאת הַצְנָה שְׁלֵנוּ,
וְאֵין קֶהֱל וְאֵין בְּמָה.
אולי נִשֵּׁב נְבוֹחַ,
אֶתְּךָ, אֶתְּךָ.
אָנִי, אָנִי.

וְגַם תִּחְסַלֵּף הָרוּחַ,
וְעֵבְרוּ כָּל הַשָּׁנִים.

ואולי יבוא יום...

**"האם אוכל לזהות את דמותו של
אלוהים במי שאינו בצלמי, ושפתו,
אמונתו, האידיאלים הם שונים משלי?
אם אני לא יכול, עשיתי את אלוהים
בצלמי במקום לאפשר לו לחדש בי את
שלו... אלוהים נתן לנו אמונות רבות
אך רק עולם אחד להתקיים בו. מי ייתן
ועבודתך תעזור לכולנו להוקיר את
המשותף שלנו ולהרגיש מוגדלת על ידי
השונות שלנו."**

הרב ג'ונתן זקס

סוכת אור/ אבנר פרץ

היְתֵה סִכְתִּי עֲגוּמָה וּפְקֻדוֹנִי
שְׂבַעָה אֲשֵׁפִיזִין מִמַּמְלַכַת הָאוֹר
לְפִתַע נֶשֶׁר הַתְּבַלְוִל וְהַרְאוּנִי:
זְרַחָה סִכְתִּי וְטְבֵלָה הִיא בְּאוֹר
הַכְּתָלִים מְלֵאוּזִי, גַם הַסִּכָּךְ הַפִּיק נִגְוָה
וּמִדְרָךְ כְּפוֹתִי – מִשְׂבַּצַת שֶׁל אוֹר;
כְּשֶׁמֶן הַטּוֹב, עַל רֵאשֵׁי נֶחַ זִוִּירֶנֶע,
תִּמְרִים מִן הַסִּכָּךְ הַטִּיפוּ דְבִש־אוֹר
וְהִיִּין זוֹהַר בְּנִבְיָעִים וְשׁוֹלַח
אֵל מוֹל הַחִלּוֹת הַקְּלוּעוֹת זִיקֵי-אוֹר;
עֲבֵרְנִי הַיּוֹ, גּוֹפֵי הַזְּדֵרַח,
נְמוֹג בִּי הַעֲצָב, נְפֻצָח בִּי מִזְמוֹר:
הַיּוֹ וְהַזְהַר
הַזֶּךְ וְהַטְהַר
לְחֵי עוֹלָמִים
הַמּוֹלֵךְ עַל כָּל אוֹר.

שמחת תורה: עץ חיים היא למחזיקים בה

השמחה בה התורה והחיים נפגשים

"לפעמים נראה לי שהיהודי שכח שהתורה מתחילה בסיפור בריאת השמים והארץ. הוא אינו רואה עוד את מציאות הסוד ברקפת ובבוגנוויליה, בסנאי המרחף, בגרגרי החול ובאבק, בזריחות ובשקיעות, בספל הקפה ובמפת השולחן, וחי בתודעה שהצופן מצוי בין דפי התורה ובין דפי הסיפור, ורק בהם, אך ורק בהם, משוקעת הבריאה. ולי נראה שהמקום הראשוני של היהודי לא היה המקום המפוצל הזה, שהספר והארץ חד היו. אפשר היה למצוא בין הדפים את מעוף הציפור... התורה שבין הדפים מלמדת אותנו להתבונן אל מחוצה להם. לקרוא ולהביט. לכאוב ולהילטף ובתוך כך לא להתנתק, אלא להיטיב לראות. ולא רק לראות, לראות ולגעת. לגעת, לנוע ולהניע, לפעול בתוך כל אלה. לעולם לא נצליח לקלוט את הספר כולו, שהרי אין אנו אלא אות בין אותיותיו, או, לכל היותר, פסוק אחד בסיפור אינסופי. אנחנו, כמו גם השמים והארץ וכל צבאם, כותבים את הסיפור ונכתבים בו. ואולי זאת הדרך. לחיות מתוך ענווה של אות זעירה בסיפור מתמשך, ובה בעת לחוש גם כגיבורי הסיפור כולו. לעשות כל זאת מתוך ידיעה שאנחנו עצמנו פשט, ובה בעת אנחנו גם רמז ודרש וסוד."

רבקה מרים

כל שנה אותו הספר, כל שנה אותו הסיפור, אולם המפגש הוא שונה, להתעורר עם אותה אהובה, בבוקר חדש ולגלות אותה שוב. "פגישה, חצי פגישה, מבט אֶחָד מְהִיר, קטעי ניבים סתומים – זֶה דִּי... וְשׁוֹב הַצִּיף הַכֵּל, וְשׁוֹב הַכֵּל הַסְּעִיר, מְשַׁבֵּר הָאֲשֵׁר וְהַדָּן...". (פגישה, רחל)

התורה יכולה להיות עוגן לאלו המבקשים לפגוש אותה שוב, ולמצוא בה את החיבור בין העבר לעתיד, בין מה שראוי להיות למה שבאמת מתרחש, לחקור את הפערים, לבדוק מה השתנה? מה כבר לא מתאים? ובעיקר לשוחח עמה – שיחת חיים.

התורה הייתה עץ חיים לכל כך הרבה דורות יהודיים, והדור שלנו מפוצל, חלקו משוחח עמה, חלקו רב, חלקו מתעלם וחלקו מציית ציות עיוור. תורה תורה מה לי ולה? אולי אלא אהבתי? שמחת תורה מזמן אותנו להביט בה מחדש עם כל הכאבים, האכזבות והכעסים, ולשוחח עמה. כי לשוחח עמה זה לשוחח עם דמות נוף עמי ותרבותי, לשוחח עם מי ששונה ממני ומי שדומה, עם כל מי שמרכיב את העם שלי. שהיא הספר שלו.

קריאה שנתית / יהודה עמיחי

תנ"ך תנ"ך אתך אתך, כמו ספר תורה,
מפרשת בראשית ועד וזאת הברכה
ובחזרה אנחנו מתנגלים יחדיו
וכל שנה אהבתנו מתחדשת.
תורה תורה הורא! הורא!
ולפעמים אנחנו עוברים בלילה אחד
את מה שספר תורה עובר בשנה שלמה,
ולפעמים בימים טובים ורגועים
אנחנו ממשיכים להתנגלגל הלאה
מעבר לתורה, מעבר למות משה,
דרך מלכים וגביאים וכתובים עד
דברי הימים, עד דברי האהבה
וחזרה לבראשית, עד לבריאת האור והעולם.
ואלהים אמר כל יום ויהי ערב
ויהי בקר, אבל מעולם לא אמר
ערבים. כי הערבים רק לאוהבים.

תן לי תורה / גבריאלה אלישע

תורה אדני תן לי תורה
תן לי תורה שאוכל לקיים
תן לי תורה שתתאים לי

תן לי תורה חדשה אדני
תן לי תורה קלה וישמה
ובלי מחלוקות ופולמוסים

תן לי תורה רוקדת ושירה
תן לי תורה מזינה ומפרנסת
תן לי קרדם ומימנות לחפר בה

סודות האל ואוצרות הדעת
נהירים לי כמו פסת שמים
הנשקפת בחלון התא

אבל לפעמים הראש מתפוצץ
מרב עיין ואוצרות
תן תורה יותר פשוטה

תן תורה שאוכל לקיים בשמחה,
בנקל, תן מרכז, נקודת יחוס,
ארכימדס

הנה כמעט זקנתי,
תן לי נחלה בעולם הזה.
אמן!